

DEN NORSKE KIRKE
Søndre Aker prosti

dek 36
Kultur- og Kirkedep.
RI
Saksnr. 03/385 Dato 28.11.03
Kode 570 Beh. KRS

I

Kultur- og Kirkedepartementet
Pb 8030 Dep
0030 Oslo

Nordstrand 27.11.2003

Høringssvar – Tjenesteordning for menighetsprester og proster

Undertegnede ønsker bevisst å kommentere tjenesteordningene i forannevnte rekkefølge, da jeg holder menighetsprestens tjeneste som den grunnleggende (jfr. CA V) og prostetjenesten som en spesialtjeneste på grunnlag av denne. Noen mer gjennomgående og generelle synspunkter skal likevel fremholdes først.

1. Generelt

Undertegnede finner mye verdifullt i forslagene til nye tjenesteordninger. Dette gjelder bl.a. dreiningen fra regelstyring til målstyring og grepet med et utvidet tjenesteområde i forhold til den tidligere prestegjeldsbegrensningen. Noen kommentarer av mer kritisk art skal likevel oversendes også til dette.

Det skal først fremholdes at det er flere enn de nevnte tjenesteinnehaverne som skal forholde seg til tjenesteordningene. Kommentarene gitt på Prostekonferansen 2003 - ikke minst i skriftlig form fra avdelingsdirektør Thom Rafoss – var ikke bare nyttige, men også nødvendige. Disse opplysningene vil likevel ikke være kjent for de fleste kirkelige aktører i ettertid, og kan ikke uten videre forventes å bli lest ut av den foreliggende teksten i ordningene. Utydeligheter og tolkningsåpne formuleringer bør i størst mulig grad unngås, da slikt i alminnelighet virker konfliktfremmende. Jeg er overbevist om at en noe fyldigere ordlyd til tider vil ha en god forebyggende karakter, selv om enkelte konkrete forslag i den forbindelse kan dreie noe mer i retning av det regelstyrte. Det nye hovedsporet ligger likevel fast, om det ikke alltid skulle fremtre i en entydig målstyrt form. Det er viktig å reflektere over den utvidete adressatkrets før ordningene ferdigstilles.

Ser en tjenesteordningene under ett får en et klart inntrykk av at mens prosten er hevet opp som leder, så er soknepresten redusert som leder. Det er en sammenheng her, men ikke nødvendigvis så skarpt uttegnet som i forslagene. Selv finner jeg det viktig å sikre mer av soknepresten som leder, ikke minst der det er flere prester som har sin hovedbase i det samme sokn – og slik vil det være mange steder fortsatt.

Jeg har med stor interesse fulgt den offentlige meningsutveksling etter Prostekonferansen, og må få lov til – foreløpig rent generelt – å streife den, så meget mer som prestene i mitt eget prosti i stor grad har vært opptatt nettopp av dette: Forholdet mellom presten som kasualialeder og som menighetsbygger. Fra en side sett er det naturlig at dette kommer opp, da tjenesteordningene kan leses som at det er det første som aksentueres. Og at et slikt inntrykk forsterkes med en mulig understøttelse, ikke minst på kasualiasiden, innenfor et utvidet tjenesteområde. Fra en annen side er det noe overraskende, da det her også klart er formuleringer som lett kan forlenges i retning av menighetsbyggeren. Igjen tror jeg at det er en noe fyldigere ordlyd som er veien ut av det som ikke nødvendigvis behøver å bli oppfattet som et motsetningsforhold eller en konflikt.

At prostiet foreslås som en slik utvidet enhet, hilser jeg velkommen – selv om soknet fortsatt skal og bør være grunnenheten (jf. KL §2), som de aller fleste prester – i større eller mindre grad skal forholde seg til. En form for lokal plassering er viktig av tilhørighetsgrunner.

2. Tjenesteordning for menighetsprester

Til §1: Det bør overveies hvorvidt også "seniorprest", som er i ferd med å innarbeides, skulle hentes inn i rekken, selv om jeg innser at siste setning kanskje ivaretar dette forhold. Til §2: I den tekst som foreligger ville jeg sett det som en åpenbar fordel om det, i det minste var en henvisning i parentes til KL §9 etter "normal arbeiduke". Se tilsvarende kommentar til forslaget §9 nedenfor. Slike enkle henvisninger tror jeg ville tydeliggjøre nettopp det menighetsbyggende aspekt, som jeg altså for min egen del ikke finner at forslagene er fremmede for.

En tilsvarende effekt tror jeg kunne hentes ut fra Bispemøtesak 23/03 (Menighetsledelse og prestatjeneste – noen aktuelle utfordringer). Viktig er her det som er sagt i nest siste avsnitt om det pastorale lederansvar, som bl.a. innebærer "et ansvar for å oppmuntre, utruste og veilede både frivillige og ansatte medarbeidere". En slik formulering målbærer også det menighetsbyggende sikte. Det kan plasseres flere steder innenfor den nevnte paragraf.

Til §7: Her bør det etter min vurdering innpasses en konsesjon til den faktisk kirkelige tilstand i lys av Gudstjenestebokens generalrubrikkel (bind I/side 16/nest siste avsnitt), hvor det heter: "Biskopen kan i særlige tilfelle samtykke i et opplegg av søndagens gudstjeneste som avviker fra gjeldende ordning." Den åpning som her gis var vel opprinnelig ment ad hoc, men praktiseres langt åpnere i bispedømmene – og etter min oppfatning med rette, da den epoke av liturgisk liv som vi nå gjennomlever roper på større grad av utprøvning og forsøk enn noen gang før. Mitt forslag ville være å sette et komma etter den andre setningen i denne paragraf, og fortsette teksten slik: "med mindre annet er godkjent av biskopen." Jf. §4 i gjeldende Tjenesteordning for biskoper – som nok også hadde stått seg på en ny ordlyd.

Til samme paragraf vil jeg mene, selv om jeg stort sett er enig i innhold, at den noe "røffe" omtale av prestens instruksjonsrett i forhold til andre gudstjenestemedarbeidere i gitte situasjoner neppe vil fremme kollegialiteten og det miljø som gudstjenesten er helt avhengig av. Her er det gamle ord "suaviter in modo, fortiter in re" (mild i formen, sterk i saken) vel verd å legge i bunnen på jakt etter en bedre språklig grenseoppgang.

§8: Undertegnede er i tvil, men burde det her være sagt noe også om medarbeidersamtalen? Denne er med å gjøre soknepresten til leder der det er flere prester i soknet. Tanken om at prostens skal overta medarbeidersamtalene med alle prostiets prester, er undertegnede tilbakeholdende til. I forhold til dagens ordning ville det virkelig redusere sokneprestens lederoppgave, som i realiteten er redusert kraftig nok allerede – også gjennom ordningen med daglige ledere for menighetsrådets virksomhet. Kanskje er dette anliggende ivaretatt gjennom det som er sagt om soknepresten som kapellanens nærmeste overordnede – som normalordning. Men er det ivaretatt godt nok, slik det nå står? Tvilen bør vel også her komme "tiltalt" (les: soknepresten) til gode.

§ 13: Jeg minner om at begrepet "hjemmedåp" nå er utelatt i Gudstjenesteboken, og erstattet gjennomgående med "Nøddåp". (Se GB IIs.53ff). Er det da nødvendig å videreføre det i tjenesteordningen? Hvis det skulle være kirkerettslige motiveringer for dette, så minner jeg også om Gudstjenestebokens funksjon som en slik kilde.

3. Tjenesteordning for proster

Undertegnede vil innledningsvis få melde at viktige elementer fra den gjeldende tjenesteordningens § 2 er sårt savnet i forslaget. Dette gjelder ikke minst det kollegiale og åndelige perspektiv knyttet til de kirkelig ansatte som helhet, og ikke bare prestene. Og tilsvarende "bistå kirkelige tjenestemenn og organer med faglig veiledning, råd og støtte" (her kunne det gjerne legges til "så langt som mulig", av den grunn at prestene nok har en bred allmenn faglighet, men ingen spesialkompetanse som dekker hele spekteret av kirkelig tilsatte.) Det helhetskirkelige (både knyttet til mangfoldet av tjenester og utblikket til de kirkelige organer) er det også avgjørende viktig å hente inn i forslaget.

Mer gjennomgripende vil undertegnede også få hente inn tilsynsoppgaven og prestens tjeneste. Her vurderes forslaget som for utydelig, om en da virkelig mener at prosten ivaretar noe av biskopens tilsyn under *sin* embetsutøvelse.

La gå med at tilsynet kan leses inn i forslaget § 1 og *biskopens* embetsutøvelse, men da må det komme tydeligere til uttrykk annet steds i ordningen. Før dette siste skal konkretiseres nærmere, må det være tillatt å peke på de fyldige og svært verdifulle passasjene som direkte knytter an til tilsynet under § 1 i Tjenesteordning for biskoper. Å hente noe av denne innholdsfylde inn også i omtalen av prestens tilsynsoppgave, må være både mulig og nærliggende, så sant en leser også denne oppgave inn i dette å bistå biskopen i dennes embetsutøvelse. Her kan avdelingsdirektøren (s.3/2.ledd i manus) anføres som belegg. Det gjenstår bare en språklig tydeliggjøring av saksforholdet.

Plasseringsmulighetene er flere for det som så langt er nevnt.

Så til enkelte av paragrafene i forslaget.

§ 4 begrenser tilsynet (dette "se til" er det nærmeste vi kommer tilsynsbegrepet) til prestene. Dette er en klar innsnevring i forhold til gjeldende tjenesteordning, som foran påvist. Og det som i realiteten innsnevres er *biskopens* tilsynsoppgave. Igjen skal det vises til Tjenesteordning for biskoper § 1, som ikke har noen tilsvarende begrensning. Her er det etter undertegnede oppfatning en klar uoverensstemmelse.

§ 5 taler om "sørge for" (ikke omsorg, naturlig nok i denne forbindelse), som uttrykk for prestens eget initiativ for å få vite om hva som rører seg på hele virksomhetsområdet, noe som er nødvendig for å kunne samordne. Med andre ord: Prosten har *plikt* til å vite, men hva med *rett* til å få vite. Her handler det om gjensidig informasjon, også på andres initiativ. For undertegnede virker det som forslaget er for unnvikende i det å forutsette andres aktive medvirkning, noe også ordene "skal holde seg godt orientert" kan indikere. Her taler dagens ordning mer aktivt: "Prosten skal holdes orientert". Dette er mer enn en nyanseskjell med tanke på problemstillingen embete og råd i kirkens liv.

§ 6a omtaler prestens tjeneste som menighetsprest. Konkretiseringene knyttet til dette kan være mange og ulike. Det behøver ikke å utelukke sokneprestoppgaver i begrenset omfang (godt understøttet av kapellan 1), i det minste for en overgangsperiode for den som allerede er prost med enkelte slike oppgaver som sin menighetstjeneste.

Undertegnede vil i denne sammenheng understreke også prestens behov for å ha den nødvendige lokale, pastorale forankring.

Oppregningen under § 6 fremtrer nærmest som altomfattende, uten at jeg vil tro at den er ment slik. Skulle noe mer nevnes, måtte det kanskje være "leder eventuelle sokneprestsamlinger". (Jf. littera l : "deltar i prostemøter.")

To ting skal berøres særskilt til sist:

- Det ble under prostekonferansen fremholdt at *tilsynet* ivaretas gjennom deltakelse i rådene. (Ekspedisjonssjef Ole Herman Fisknes) Da kan for eksempel de fleste av prestene i Oslo bispedømme komme til å bli stående uten tilsynsoppgaver – med domprosten i Fellestråd og "rendyrkede" proster uten sete i menighetsråd. Dette eksempel gis for å forsterke det som foran er sagt om nødvendigheten av et mer tydelig uttegnert tilsyn enn det som trer frem i forslaget.

- I en av innledningene (avdelingsdirektør Rafoss) het det bl.a. at "prosten... alltid må rette seg etter de instruksjoner biskopen gir, både generelt og i enkeltsaker." (Manus s.4/ledd3/pkt.2). Først vil jeg understreke at jeg ikke vil problematisere denne forståelse på bakgrunn av egne erfaringer som prost i Oslo bispedømme. Når jeg likevel finner den problematisk

rent generelt, så er det fordi den i gitte tilfeller forutsetter som selvsagt den nødvendige teologiske konsensus mellom biskop og prost, noe som ikke alltid er tilfelle, og som kanskje enn mer ikke vil være tilfelle i fremtidens kirke. Nå er jeg helt klar over at den nevnte ordlyd ikke er nedfelt i forslaget, og som sådan er det relativt uproblematisk. Og likevel, når jeg forstår avdelingsdirektørens gjennomgang nærmest som en kommentar til tjenesteordningen, så velger jeg likevel å kommentere den – i tide - av ekklesiologiske og embetsteologiske grunner.

4. Konklusjon

Undertegnede deler i utgangspunkt den retning som forslagene tilkjenner når det gjelder videreutvikling av tjenesteordningene for menighetsprest og prost.

En forutsetning er det likevel at de bearbeides, og ikke minst suppleres.

På denne bakgrunn finner jeg det helt urealistisk med en gjennomføring fra 1/1-2004.

Midler til gjennomføring av ordningen ("prostemidler", jf KL § 14e), i en helt annen størrelsesorden enn de få millionene som forslaget til neste års statsbudsjett inneholder, må være en forutsetning for at ordningen kan tre i kraft. Selv ville jeg anbefale en ikrafttredelse fra 1/9.2004. Da kan flere midler hentes inn gjennom revidert budsjett.

Helt til sist vil jeg gjerne fremholde min personlige glede over å merke Departementets klare understrekning av den betydning det kirkelige embete som presten representerer fortsatt må ha i vår kirke. Det er med på å frimodiggjøre til fornyet innsats under nye vilkår.

Med beste hilsen

Tore Kopperud